

Maturitní zkouška – DĚJEPIS – 2024-2025

Kritéria hodnocení maturitní zkoušky z předmětu DĚJEPIS:

Maturitní zkouška z předmětu dějepis se skládá ze dvou částí – didaktického testu a ústní zkoušky před komisí.

Výsledná známka z maturitní zkoušky je součtem známky z didaktického testu a ústního zkoušení v poměru 1:2.

Kritéria hodnocení didaktického testu z DĚJEPISU:

- Didaktický test obsahuje 50 úloh (35 uzavřených a 15 otevřených úloh)
- Hranice úspěšnosti: 33 %
- Maximální bodové hodnocení: 65 bodů

Kritéria ústního zkoušení z DĚJEPISU:

Kritéria ústního zkoušení:

V ústním zkoušení student prokáže znalost jednoho z vylosovaných témat z 25 možných. Tato zkouška trvá 15 minut.

MATURITNÍ TÉMATA Z PŘEDMĚTU DĚJEPIS:

1. Historie jako vědecká disciplína, pomocné vědy historické

student charakterizuje pozadí historického bádání, odvětví, pozadí a obsah historické vědy, doloží schopnost orientovat se v české i světové historiografii

2. Vývoj lidské společnosti v období pravěku a starověkých despocií

student charakterizuje období pravěku a starověku, jejich vlivy, vznik, utváření a posuny v lidské společnosti, klíčové staroorientální despotie

3. Starověké Řecko a Řím – antická civilizace

student charakterizuje klíčové události daného období, jejich význam na utváření lidské společnosti

4. Světové dějiny raného středověku 5. – 12. stol.

student charakterizuje klíčové události daného období, jejich význam na utváření lidské společnosti (raně středověké říše, změny a události v křesťanském světě, mocenské utváření Evropy)

5. Světové dějiny vrcholného středověku 12. – 15. stol.

student charakterizuje klíčové události daného období, jejich význam na utváření lidské společnosti (klíčové státy vrcholného středověku, změny a události v křesťanském světě, mocenské soupeření Evropy, objevné plavby, humanistické trendy)

6. Světové dějiny raného novověku 16. – 17. stol.

student charakterizuje klíčové události daného období, jejich význam na utváření lidské společnosti (reformní snahy v křesťanském světě, mocenské a náboženské souboje Evropy, změny panovnických dynastií, důsledky zámořských objevů)

7. Víra jako hybná síla středověké a novověké evropské společnosti

student charakterizuje vliv křesťanského náboženství na život člověka, zásadní události křesťanské politiky, reformní snahy, protireformaci

8. Světové dějiny vrcholného novověku 18. stol.

student charakterizuje klíčové události daného období, jejich význam na utváření lidské společnosti (vlivy osvícenství, velké revoluce, vznik nových států, reformní politika)

9. Světové dějiny století páry – 19. stol., a počátku 20. století

student charakterizuje klíčové události daného období, jejich význam na utváření lidské společnosti (průmyslová revoluce, důsledky francouzské revoluce, USA a jeho postavení ve světě, revoluční myšlenky, proudy a změny, nové státy na mapě světa)

10. Fenomén revoluce 17. – 19. století

student charakterizuje fenomén revolucí daného období, jejich příčiny, pozadí, důsledky a význam (liberální, nacionální, sociální podtexty)

11. České země od 5. stol. do roku 1306

student charakterizuje klíčové události daného období, jejich význam na utváření české společnosti (Sámovi říše, Velká Morava, přemyslovská dynastie)

12. České země od roku 1306 do roku 1526

student charakterizuje klíčové události daného období, jejich význam na utváření české společnosti (boje o český trůn, Lucemburkové, husitské války, pohusitská éra, stavovský stát za Jagellonců)

13. České země v 16. – 17. stol., do r. 1648

student charakterizuje klíčové události daného období, jejich význam na utváření české společnosti (první panovníci habsburské dynastie, třicetiletá válka s odkazem na evropské dějiny)

14. České země a habsburská monarchie v 17 - 18. století; od r. 1648

student charakterizuje klíčové události daného období, jejich význam na utváření české společnosti (habsburský absolutismus po třicetileté válce, osvícenské reformy)

15. České země a habsburská monarchie v 19. století

student charakterizuje klíčové události daného období, jejich význam na utváření české společnosti (revoluční tendence národů monarchie v polovině 19. století, politické snahy Čechů v monarchii ve 2. pol. 19. stol., kulturní klima)

16. První světová válka a český odboj za první světové války

student charakterizuje klíčové události daného období s ohledem na český i světový kontext

17. Evropa a svět ve 20. – 30. letech

student charakterizuje klíčové události daného období, jejich význam na utváření lidské společnosti (poválečný svět a jeho politika, vypořádání se s válkou, politické a ideologické změny ve světě)

18. ČSR v období první a druhé republiky

student charakterizuje klíčové události daného období, jejich význam na utváření české společnosti (politické, mezinárodní i kulturní klima od počátku ČSL do vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava)

19. Druhá světová válka

student charakterizuje klíčové události daného období, jejich význam na utváření lidské společnosti (příčiny 2. světové války, ohniska konfliktu, stručný průběh konfliktu na evropském a světovém bojišti, následky 2. sv. v., otázka etnických a národnostních menšin)

20. ČSR v období tzv. druhé republiky a protektorátu, problematika domácího a zahraničního odboje

student charakterizuje klíčové události daného období s ohledem na utváření české společnosti (Druhá republika, Protektorát, stanné právo, kolaborace, český a zahraniční odboj)

21. Evropa a svět od 2. světové války do roku 1968

student charakterizuje klíčové události daného období, jejich význam na utváření lidské společnosti (poválečný svět a jeho politika, vypořádání se s válkou, politické a ideologické změny ve světě, fenomén studené války)

22. Československo od 2. světové války do roku 1968

student charakterizuje klíčové události daného období, jejich význam na utváření české společnosti (politické, mezinárodní i kulturní klima, vítězný únor – jeho příčiny a politické, společenské i kulturní důsledky, 60. léta a jejich fenomén)

23. Evropa a svět od 70. let do počátku 21. století

student charakterizuje klíčové události daného období, jejich význam na utváření lidské společnosti (světová politika, politické a ideologické změny ve světě, fenomén studené války a její konec, rozpad sovětského impéria, rok 1989 a 90. léta, počátek 21. století)

24. Československo od roku 1968 do počátku 21. století

student charakterizuje klíčové události daného období, jejich význam na utváření české společnosti (politické, mezinárodní i kulturní klima, okupace 1968, normalizace, sametová revoluce, 90. léta, počátek 21. století)

25. Kritická období a momenty dějin českého národa

student charakterizuje nejtěžší období dějin českého národa od počátků dodnes

Maturitní témata – didaktický test – ZEMĚPIS 2024-2025

Témata testu vychází z maturitních otázek a pokrývají znalosti teoretické i praktické (lokalizace v mapě).

Témata lze rozdělit do 4 kapitol:

1. Přírodní složky Země, Kartografie a Země ve vesmíru
2. Socioekonomická sféra – demografie a hospodářství
3. Regionální geografie světadílů
4. Geografie ČR

- Není povolen Školní atlas světa.

Maturitní témata – ústní zkouška – ZEMĚPIS 2024-2025

1. Vesmír, sluneční soustava a planeta Země

- vznik vesmíru (teorie velkého třesku, čas)
- tělesa ve vesmíru, souhvězdí, hvězdy (nejbližší)
- galaxie G (tvar), poloha sluneční soustavy v G
- Slunce (teplota, reakce)
- astronomická jednotka, světelný rok, vzdálenost Země - Slunce
- planety sluneční soustavy (typy), teploty Mars, Venuše
- směr oběhu Země (kolem osy, kolem Slunce)
- pohyby Země a důsledky
střídání roč. období, sklon zem. osy, délka světelné části dne, intenzita záření,
polární den a noc, místní a pásmový čas, datová mez)
- tvar Země (geoid)
- Měsíc (barycentrum, oběh kolem Země, slapové jevy, Nov, úplněk...)

- Zatmění Slunce a Měsíce

2. Litosféra a pedosféra

Litosféra

- stavba Země (jádro, plášť, kůra - oceánská, pevninská, litosféra, astenosféra)
- desková tektonika (pohyby litosférických desek, divergence, konvergence, subdukce)
 - hlubokomořské příkopy, hřbety, ostrovy
- vulkanismus
 - morfologie vulkánů: stratovulkán, efuzivní, explozivní (+ příklady)
 - morfologie vulkánů (sopouch, magmatický krb, kaldera...)
 - rizikové oblasti + aktuální situace
 - důsledky
 - vulkanismus na území ČR
- seizmická činnost
 - hypocentrum, epicentrum
 - tsunami
 - Richterova škála
 - rizikové oblasti
 - aktuální situace

Pedosféra

- vznik a složení půd, humus
- půdní druhy a typy
- půdní horizonty
- podzolizace
- změna výskytu půd se stoupající nadmořskou výškou
- vznik černozemí ve stepích
- degradace půd lidskou činností, eroze
- rozšíření půd na Zemi (zonální a azonální půdy)

3. Atmosféra a klimatologie

- plynné složení
- vertikální členění
- vývoj atmosféry ve čtvrtohorách
- meteorologie a klimatologie
 - meteorologické veličiny
 - teploty (den: letní, tropický, mrazový, ledový)
 - srážky
 - klimadiagram
- klimatické pásy
- ozonová díra
- skleníkový efekt

- všeobecná cirkulace atmosféry a tlakové útvary
 - coriolisova síla
 - pasáty
 - poruchy atmosféry (tropické cyklony)
- monzuny

4. Hydrosféra a kryosféra

- Rozdělení zásob vody na Zemi
- Světový oceán (oceány a moře) – vlastnosti, salinita, moře vs. jezero
- Mořské proudy (teplé x studené), význam proudů (plankton), lokalizace, vliv proudů na podnebí (odpařování vody x srážky x pouště)
- Morfologie oceánského dna, význam šelfu
- Slapové jevy, místa s největším přílivem
- Oběh vody na Zemi (malý a velký hydrologický cyklus)
- Vodstvo pevnin (charakteristika řek, jezer) - základní pojmy: povodí, úmoří, rozvodnice, průtok, levostranný x pravostranný přítok
- Řeky a jezera světa, přehrady (rozměry, zásobárny vody, lokalizace)
- Hydrologická „nej“
- Průlivy x průplavy
- Ledovce – vznik, typy, výskyt, činnost, sněžná čára

5. Kartografie

- Zeměpisná šířka a délka, zeměpisné souřadnice
- Pojem mapa, kartografická díla v minulosti, vývoj kartografie
- Princip vzniku map (geoid – referenční elipsoid – mapa), typy elipsoidů
- Kartografické zobrazení, typy zkreslení, zobrazovací plochy
- Obsah a součást mapy (topografické), měřítko (grafické x číselné), (mapy malých, středních a velkých měřítek)
- Generalizace
- Tematické mapy (metody temat. kartografie – kartogram...)
- Druhy map (použití v praxi)
- GPS

6. Biosféra a vegetační pásy

- Vegetační pásy – zonální dělení
- (fytogeografické a zoogeografické oblasti světa)

- geografický původ zemědělských plodin
- ke každému veget pásu popis klimadiagramu (vývoj srážek a teplot během roku)
- Humidita x aridita

Vlhké tropy (tropické deštné pralesy)

- pasáty, zóna konvergence, zenitální deště
- lokalizace, vegetační profil, teploty, srážky
- rovníkové řeky
- význam pro planetu
- využití člověkem
- problémy tropických oblastí

Střídavě vlhké tropy (savany)

- období dešťů x období sucha
- lokalizace, teploty, srážky
- pojmy vádí, creek, llanos, campos
- stromy, fauna
- plodiny, kávovník

Pouště a polopouště

- lokalizace, teploty, srážky
- typy pouští, pouštní eroze
- nomádi, tuaregové
- pouště jižní polokoule – důvod vzniku
- sahel

Subtropy (vegetace středomořského typu)

- lokalizace, teploty, srážky
- etéziové větry, macchie
- zemědělské plodiny

Stepi a pouště mírného pásu

- lokalizace, teploty, srážky
- pampy a prerie
- kontinentalita
- kulturní step, černozem, obilnice

Smíšené lesy mírného pásu

- lokalizace, teploty, srážky
- kulturní krajina, ovlivnění člověkem
- kontinentalita, střídání roč. období
- délka vegetačního období
- výškové vegetační stupně
- druhová skladba S. Ameriky a Asie vs. Evropy

Tajga

- lokalizace, teploty, srážky
- horská tajga
- permafrost
- podzoly
- druhová skladba stromů

Tundra a polární oblasti

- lokalizace, teploty, srážky

- Arktida a Antarktida

7. Geografie obyvatelstva, demografie

- Vývoj populace na Zemi
- Demografická revoluce (rozdíly ve vyspělých a rozvojových státech)
- Věkové pyramidy – typy, význam
- Přírozený přírůstek a úbytek, migrace, sociálně ekonomický pohyb
- Míra porodnosti, úmrtnosti, kojenecká úmrtnost, střední délka života
- Rozložení obyvatelstva (přírodní x socioekonomické podmínky), hustota zalidnění
- Urbanizace (urbanizace v jednotlivých státech)
- Struktura populace (rasa, národnost, věk)
- Sídlní systémy, struktura sídel, aglomerace
 - venkovská sídla
 - městská sídla
 - struktura měst
 - sídlní systémy
 - jádra a periferie
 - definice města, urbanizace, suburbanizace, aglomerace, slumy

8. Socioekonomická geografie – hospodářství (primér, sekundér, terciér)

- Vývoj hospodářství (samozásobitelství, impuls rozvoje, parní stroj, prům. revoluce I., II., III.)
- Hospodářské sektory (+ zaměstnanost ve vyspělých x rozvojových státech)
- HDP
- **Zemědělství** (+ lesnictví, rybolov, těžba dřeva)
- oblasti rostlinné a živočišné výroby, produkce plodin ve světě
- nejpěstovanější plodiny + státy
- zelená revoluce
- typy zemědělství (rolnictví, pastevectví, plantážnictví...)
- **Průmysl**
- historický vývoj, lokalizační faktory rozmístění průmyslu, hlavní odvětví průmyslu, oblasti koncentrace průmyslu ve světě
- těžební (těžký), zpracovatelský (lehký), výroba a transport energie
- ropa, státy OPEC, místa těžby, firmy
- **Služby**
- Jednotlivá odvětví a vymezení terciéru, význam; zaměření na dopravu (složky a druhy dopravy, výkon, objem a hustota) a cestovní ruch (významné oblasti ve světě)

- přehled firem a průmyslových podniků
- jádrové oblasti světa – produkční oblasti

9. Mezinárodní organizace, integrace, EU

významné světové politické, vojenské a hospodářské organizace, jejich zaměření, důvody vzniku, členské země

- OSN
- NATO
- OPEC
- NAFTA
- ECOWAS
- ASEAN
- COMMONWEALTH
- MERCOSUR
- LAS
- G8/G7/G20

EU

- historie vzniku
- význam
- základní údaje
- instituce a orgány EU, zástupci
- členské země

10. Politická geografie a ohniska napětí a neklidu ve světě

- Formy a způsoby vlády (monarchie x republika)
- Státy podle územní organizace (federace, unitární státy)
- Závislá území
- Změny na politické mapě světa během 20. století (+ návrat kolonií)
- lokalizace ohnisek – nestabilní oblasti ve světě, příčiny vzniku konfliktů (náboženství, politika, ...)

- popis konkrétního napětí ve světě + aktuální dění:
 - Rusko/Ukrajina
 - Islámský stát
 - Balkán
 - Zakavkazsko
 - Irák
 - Afghánistán
 - Mindanao
 - Nigérie, Súdán (+ subsaharská Afrika)
 - Střední Amerika
 - KLDR
 - Rwanda
 - Kašmír
 - Falklandy
 - ETA, IRA

11. Regionální geografie (obsah pro otázky 11-27)

- **Státy v regionu, zařazení do světadílu**
- **Fyzická geografie**
 - popis povrchu (vodstvo – řeky, jezera, moře...; povrch – pohoří, hory...)
- **Přírodní podmínky**
 - vegetační pásy
 - klima a podnebí (srážky + teploty)
 - kvalita půdy
- **Přírodní rizika (sopky, litosférické desky – zemětřesení...)**
- **Obyvatelstvo**
 - počty obyvatel
 - demografické ukazatele
 - hustota zalidnění
 - největší města
 - náboženství
- **Politická situace + historický vývoj**
 - politické organizace
 - aktuální dění
 - ohniska napětí
- **Hospodářství**
 - hospodářská seskupení
 - struktura hospodářství (primér, sekundér, terciér)
 - těžba surovin, oblasti těžby
 - export, import
 - zemědělství (plodiny)

- doprava (přístavy, letiště, vodní cesty...)
- vyspělost + HDP
- **Cestovní ruch**
- významná centra, oblasti
- turistické cíle
- národní parky
- památky UNESCO

28. Geografie ČR (přírodní poměry, klima)

- Vodstvo (řeky, jezera, přehrady, průtoky + srovnání)
- Povrch (hory, pohoří, nížiny, pánve, úvaly, nadmořské výšky)
- Geomorfologický vývoj
- Klima + klimatické oblasti (teploty, srážky + rozdíly)
- Počasí – tlakové výše a níže + ovlivnění území
- Výšková a vegetační stupňovitost
- Pedosféra
- Chráněné oblasti (maloplošné, velkoplošné)

29. Geografie ČR (demografie - obyvatelstvo a hospodářství)

- Počet obyvatel
- Vývoj počtu obyvatel, tendence vývoje
- Střední délka života (muži, ženy)
- Kojenecká úmrtnost
- Urbanizace
- Města, zalidnění
- Zemědělství (produkční oblasti, plodiny)
- Stav hospodářství, HDP, nezaměstnanost
- Import a export
- Průmysl + těžba
- Výroba elektrické energie
- Firmy, značky, lokalizace
- Doprava – silniční síť, železniční síť

30. Geografie ČR (administrativní členění, kraje – Čechy a Morava)

- Kraje a krajská města

- Regiony a okresy
- Oblasti a střediska cestovního ruchu
- Památky UNESCO
- Přírodní a kulturní památky
- Poutní místa
- Lázně
- Významné lokality a jejich turistický potenciál